

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 21 grudnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Maria Prusinowska

Protokolant: p.o. stażysty Justyna Wojciechowska

po rozpoznaniu w dniu 18 grudnia 2017 r. w Poznaniu na rozprawie

sprawy z powództwa Krajowego Stowarzyszenia (...) w K. KRS (...)

przeciwko M. K.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

1. Uznaje za bezskuteczną wobec powoda umowę darowizny zawartą dnia 23 grudnia 2011 r. przed notariuszem K. S. w kancelarii Notarialnej w S. (Repertorium A nr(...)) pomiędzy E. S. (1) a pozwaną, na mocy której E. S. (1) darowała pozwanej nieruchomości położoną w (...), gm. B., dla której Sąd Rejonowy w Szczecinku V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) do wysokości wierzytelności powoda przysługującej mu wobec E. S. (1) na podstawie umowy nr (...) Nr(...) z dnia 23 września 2008 r., zawartej między powodem a (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością na kwotę 120 000 zł, stwierdzonej tytułem wykonawczym – wyrokiem Sądu Okręgowego w Kielcach, Wydział Gospodarczy z dnia 17 września 2014 r. w sprawie o sygnaturze VII GC 47/14 opatrzonego w klauzulę wykonalności w dniu 29 października 2014 r. na mocy postanowienia tego Sądu,
2. Kosztami postępowania obciąża w całości pozwaną i z tego tytułu zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 11 436 zł tytułem zwrotu opłat sądowych oraz kosztów zastępstwa procesowego.

SSO Maria Prusinowska

UZASADNIENIE

Powód Krajowe Stowarzyszenie (...) w K. w pozwie wniesionym w dniu 23 czerwca 2015 r. do Sądu Okręgowego w Koszalinie (data nadania) domagał się uznania za bezskuteczną względem powoda umowy zawartej dnia 23 grudnia 2011 r. przed notariuszem K. S. w Kancelarii Notarialnej w S. (Repertorium A nr(...)) pomiędzy E. S. (1) a pozwaną M. K., na mocy której E. S. (1) darowała pozwanej nieruchomości położoną w (...), gm. B., dla której Sąd Rejonowy w Szczecinku V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...) do wysokości wierzytelności powoda przysługującej mu wobec E. S. (1) na podstawie umowy pożyczki nr (...) Nr(...)/Ds z dnia 23 września 2008 r., zawartej pomiędzy powodem a (...) Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością na kwotę 120.000 zł, której E. S. (1) była prezesem zarządu w okresie od 24 lutego 2011 r. do dnia 23 maja 2012 r., stwierdzonej tytułem wykonawczym - wyrokiem Sądu Okręgowego w Kielcach VII Wydział Gospodarczy z dnia 17 września 2014 r. w sprawie o sygn. akt VII GC 47/14, opatrzonego klauzulą wykonalności w dniu 29 października 2014 r. na mocy postanowienia tego Sądu. Powód domagał się także zasądzenia od pozwanej na swoją rzecz kosztów procesu według norm przepisanych.

Z uzasadnienia pozwu wynika, że E. S. (1) była prezesem zarządu spółki (...) sp. z o.o., która nie spłaciła pożyczki zaciągniętej u powoda, w związku z czym przeciwko E. S. (1) zapadł wyrok zasądający kwotę 114.908,39 zł wraz z odsetkami w wysokości ustawowej 13 % rocznie na rzecz powoda, solidarnie z J. S. (1). Postępowanie egzekucyjne przeciwko tym osobom doprowadziło jednak jedynie do wyegzekwowania niewielkich kwot, a nadto doszło do zbiegu

egzekucji sądowej i administracyjnej. Na dzień wniesienia pozwu stan zadłużenia z tytułu umowy pożyczki wynosi 119.766,47 zł i przy obecnym stanie majątkowym E. S. (1) i J. S. (1) nie ma realnej szansy na uzyskanie przez powoda zaspokojenia w postępowaniu egzekucyjnym. W ocenie powoda E. S. (1), darując sporną nieruchomość pozwanej - swojej córce, zwiększyła swoją niewypłacalność, gdyż gdyby nie wyzbyła się tego składnika majątku, wierzyciel mógłby wyegzekwować swoją wierzytelność w całości.

W odpowiedzi na pozew pozwana M. K. podniosła zarzut niewłaściwości miejscowej Sądu Okręgowego w Koszalinie i wniosła o przekazanie sprawy do Sądu Okręgowego w Poznaniu, a w odniesieniu do żądania pozwu wniosła o oddalenie powództwa zasądzenie od powoda na jej rzecz zwrotu kosztów procesu.

W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwana przyznała, że uzyskała od swojej matki przysporzenie majątkowe w postaci własności spornej nieruchomości, jednak zaprzeczyła jakoby dokonanie powyższej czynności pozostawało w jakimkolwiek związku przyczynowym z niewypłacalnością E. S. (1), jakoby przysporzenie zostało dokonane nieodpłatnie, a także jakoby pozwana wiedziała lub mogła posiadać wiedzę o sytuacji finansowej E. S. (1), a zatem że wiedziała lub mogła się dowiedzieć, że E. S. (1) działa z pokrzywdzeniem wierzycieli. W ocenie pozwanej nie doszło do pokrzywdzenia wierzyciela, gdyż nieruchomość była w chwili dokonywania kwestionowanej czynności obciążona hipoteką kaucyjną w wysokości 250.000 zł, która w chwili dokonywania tej czynności przewyższała wartość rynkową nieruchomości. Obecnie natomiast wartość nieruchomości jest wyższa, jednak jest to skutkiem nakładów dokonanych na nieruchomość przez pozwaną, które miały charakter znaczący, a których E. S. (1) nie dokonywała ze względu na narastające problemy finansowe. Istnienie obciążeń hipotecznych w ocenie pozwanej pozbawiło także przeniesienie własności charakteru nieodpłatnego, gdyż de facto pozwana zobowiązała się do spłaty długu ciężącego osobiście na E. S. (1), a rzeczowo na nieruchomości, a pozwana spłaca dług hipoteczny. Ponadto pozwana podkreśliła, że E. S. (1) ukrywała przed rodziną swoje zadłużenie, a w chwili dokonywania czynności darowizny, pozwana wiedziała jedynie o zadłużeniu matki względem spółki (...).

Postanowieniem z dnia 26 października 2015 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie, w wyniku zażalenia powoda na postanowienie Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 13 lipca 2015 r. oddalając wniosek powoda o zabezpieczenie, udzielił zabezpieczenia roszczeniu powoda o uznanie za bezskuteczną wobec niego czynności prawnej umowy darowizny z dnia 23 grudnia 2011 r. pozwanej M. K. przez dłużnika E. S. (1) nieruchomości położonej w (...), gminie B., dla której Sąd Rejonowy w Szczecinku V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystej nr (...) poprzez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania tej nieruchomości.

Postanowieniem z dnia 8 grudnia 2015 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie uznał się niewłaściwym miejscowo i sprawę przekazał Sądowi Okręgowemu w Poznaniu celem merytorycznego rozpoznania.

Pismem z dnia 3 października 2017 r. powód wskazał, że aktualny stan zadłużenia z tytułu pożyczki udzielonej (...) sp. z o.o. wynosi obecnie 20.506,29 zł, ponieważ poręczyciel Fundacja Agencja (...) w S. wpłacił kwotę 78.630,92 zł.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 13 stycznia 2010 r. (...) Stowarzyszenie (...) z siedzibą w K. (obecnie Krajowe Stowarzyszenie (...) z siedzibą w K.) zawarło z (...) sp. z o.o., reprezentowaną przez J. S. (1) umowę pożyczki kwoty 120.000 zł z przeznaczeniem na zakup przez (...) sp. z o.o. samochodów ciężarowych z naczepami, na okres od dnia zawarcia umowy do dnia 31 grudnia 2014 r. Oprocentowanie pożyczki zależało od stopy referencyjnej wyliczonej w oparciu o stopę bazową ustaloną przez Komisję Europejską, obowiązującą w dniu zawarcia umowy powiększoną o marżę, której poziom ustalony jest w oparciu o Komunikat Komisji w sprawie zmiany metody ustalania stóp referencyjnych i dyskontowych (...). W przypadku opóźnienia w zapłacie raty pożyczki, od kwoty przeterminowanej naliczane są odsetki karne w wysokości 1,5 stopy oprocentowania odsetek ustawowych.

dowód: umowa pożyczki (...) Nr(...) (k. 17-21), odpis pełny z rejestru stowarzyszeń, innych organizacji społecznych i zawodowych, fundacji i publicznych zakładów opieki zdrowotnej powoda (k. 49-54).

W okresie od 24 lutego 2011 r. do 23 maja 2012 r. E. S. (1) była prezesem zarządu (...) sp. z o.o.

dowód: odpis pełny z rejestru przedsiębiorców (...) sp. z o.o. (k. 55-61).

W akcie notarialnym z dnia 21 stycznia 2010 r. sporządzonym w Kancelarii Notarialnej w S. przed notariuszem G. M. (rep.(...)) J. S. (1), w imieniu (...) sp. z o.o., B. K., a także A. K. (1) jako poręczyciele poddali się egzekucji w celu zabezpieczenia spłaty udzielonej pożyczki. Postanowieniem z dnia 5 lipca 2011 r. Sąd Rejonowy w Starachowicach nadał przeciwko (...) sp. z o.o. w S., B. K. oraz A. K. (1) klauzulę wykonalności powyższemu aktowi notarialnemu. Postanowieniem z dnia 2 września 2013 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Starachowicach A. K. (2) umorzyła postępowanie egzekucyjne prowadzone przeciwko wskazanej wyżej spółce i osobom fizycznym na wniosek wierzyciela. Wyrokiem z dnia 17 września 2014 r. Sąd Okręgowy w Kielcach zasądził od J. S. (1) i E. S. (1) solidarnie na rzecz Krajowego Stowarzyszenia (...) w K. kwotę 114.908,39 zł z odsetkami w wysokości ustawowej 13 % rocznie z tym, że od E. S. (1) od dnia 25 marca 2014 r., a od J. S. (1) od dnia 29 maja 2014 r. i z każdorazowymi odsetkami ustawowymi do dnia zapłaty. Wyrokowi temu Sąd Okręgowy w Kielcach nadał w dniu 29 października 2014 r. klauzulę wykonalności.

dowód: akt notarialny rep. A (...) (k. 13-16, 23), postanowienie SR w Starachowicach w sprawie I Co 1235/11 (k. 27-28), postanowienie o umorzeniu postępowania egzekucyjnego w sprawie (...) (k. 29), wyrok Sądu Okręgowego w Kielcach w sprawie VII GC 47/14 wraz z klauzulą wykonalności (k. 30-31).

W dniu 23 grudnia 2011 r. E. S. (1) zawarła z pozwaną M. K., a swoją córką przed notariuszem K. S. w S. umowę darowizny, na mocy której nieodpłatnie przeniosła na pozwaną zabudowaną nieruchomość położoną w miejscowości K., gmina B., powiat (...), oznaczoną jako działka nr (...) o powierzchni 0,60 ha, dla której Sąd Rejonowy w Szczecinku prowadzi księgę wieczystą nr (...), a pozwana darowiznę przyjęła. W akcie notarialnym wskazano, że w dziale IV księgi wieczystej nieruchomości wpisana jest hipoteka umowna kaucyjna do kwoty 250.000 zł na rzecz (...) Spółka Akcyjna V. (...) w W.. Pozwana oświadczyła, że znany jest jej stan prawny nabywanej nieruchomości. W akcie notarialnym wskazano kwotę 250.000 zł jako wartość nieruchomości. W chwili dokonywania darowizny E. S. (1) była właścicielką zbywanej nieruchomości. Otrzymała ją w darowiźnie od rodziców w 2001 r., a następnie dokonała remontu znajdujących się na tej nieruchomości budynków. Przed 2011 r. ogłoszono upadłość (...) sp. z o.o. W roku 2011 zadłużenia E. S. (1) wynosiły około 1,5 miliona złotych. Jedynym majątkiem E. S. (1) była sporna nieruchomość i należące do E. S. (1) mieszkanie, a także samochody. Pożyczka wobec powoda była początkowo spłacana, jednak po wypowiedzeniu umowy przez powoda, a także w dniu dokonywania darowizny spornej nieruchomości, zadłużenie to nie było spłacane.

dowód: umowa darowizny nieruchomości rep. A nr 3519/2011 (k. 32-35), informacja o treści księgi wieczystej nr (...) (k. 36-48), częściowo, zeznania świadka E. S. (1) (k. 201).

Na wniosek powoda prowadzone było przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Szczecinku M. T. postępowanie egzekucyjne na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach sygn. akt VII GC 47/14 przeciwko J. S. (1) i E. S. (1).

dowód: zawiadomienie o wszczęciu egzekucji w sprawie Km 879/14 (k. 62)

Aktualny stan zadłużenia z tytułu pożyczki udzielonej (...) sp. z o.o. przez powoda wynosi 20.506,29 zł.

okoliczność bezsporna.

Pozwana spłaca zadłużenie hipoteczne nieruchomości w stosunku do (...) Spółki Akcyjnej V. (...) w W.. Łącznie spłaciła kwotę 150.000 zł.

dowód: dowody wpłaty na rzecz (...) Spółki Akcyjnej V. (...) w W. (k. 255-262).

Po otrzymaniu darowizny pozwana przeprowadzała remonty na spornej nieruchomości.

dowód: częściowo zeznania świadka D. K. (k. 201).

Obecnie na nieruchomości w K. zamieszkuje ojciec pozwanej J. S. (1).

dowód: częściowo zeznania świadka D. K. (k. 201), częściowo przesłuchanie pozwanej M. K. (k. 421).

Na dzień 23 grudnia 2011 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Starachowicach G. N. prowadził postępowanie egzekucyjne KM 1790/11 z wniosku wierzyciela (...) sp. z o.o. przeciwko dłużnikom E. S. (1), J. S. (1), (...) sp. z o.o. na łączną kwotę 470.213,50 zł.

dowód: pismo Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Starachowicach G. N. z dnia 26 września 2016 r. (k. 274).

Pismem z dnia 29 marca 2017 r. (...) Spółka Akcyjna V. (...) poinformował E. S. (1), że w związku z brakiem zapłaty kwoty 10.000 zł, pomimo wyznaczenia dodatkowego terminu, kieruje sprawę do postępowania celem wszczęcia egzekucji ze spornej nieruchomości.

dowód: pismo (...) Spółka Akcyjna V. (...) z dnia 29 marca 2017 r. (k. 331).

Wartość rynkowa spornej nieruchomości z nakładami poczynionymi po dniu 23 grudnia 2011 r. wynosi 255.200 zł. Bez uwzględnienia tych nakładów wartość nieruchomości wynosi 163.264 zł.

dowód: opinia biegłego rzeczoznawcy majątkowego J. S. (2) (k. 351-376).

Obecnie E. S. (1) nie posiada majątku, z którego wierzyciele mogliby uzyskać zaspokojenia.

dowód: przesłuchanie pozwanej M. K. (k. 421).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów, zeznań świadków, a także przesłuchania pozwanej.

Dokumenty, które były istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okazały się w całości wiarygodne. Żadna ze stron nie kwestionowała ich autentyczności, a Sąd nie znalazł powodu, aby zakwestionować ją z urzędu.

Nie miało znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy przedłożone przez powoda postanowienie Sądu Rejonowego w Starachowicach z dnia 2 kwietnia 2015 r., gdyż dotyczyło ono rozstrzygnięcia zbiegu egzekucji sądowej i administracyjnej skierowanej do świadczenia przedemerytalnego dłużnika J. S. (1), a więc nie dotyczyło E. S. (1), której niewypłacalności dotyczyło niniejsze postępowanie. Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy pozostawały także takie okoliczności jak miejsce zamieszkania rodziców pozwanej, czy stan zdrowia matki pozwanej. Mając na uwadze bezpłatny charakter czynności dokonanej przez E. S. (1) i pozwaną, wiedza pozwanej na temat zadłużenia matki nie miała znaczenia, a ponadto nie zostało obalone domniemanie posiadania przez pozwaną wiedzy o pokrzywdzeniu wierzycieli wynikające z pokrewieństwa łączącego pozwaną i jej matkę.

Zeznaniom świadka E. S. (1) Sąd dał wiarę jedynie częściowo. Niewiarygodne w ocenie Sądu były zeznania świadka w zakresie, w jakim świadek wskazała, że pozwana nie wiedziała o innych zadłużeniach matki niż wobec spółki (...). Mając na uwadze, że już przed rokiem 2011 spółka (...) sp. z o.o. została postawiona w stan upadłości, a zadłużenie E. S. (1) wynosiło około 1,5 miliona złotych, nie sposób przyjąć, że pozwana, jako córka świadka nie posiadała nawet ogólnej wiedzy co do bardzo trudnej sytuacji finansowej swojej matki, fiaska jej działalności gospodarczej i zadłużenia, które się z tym wiązało. Trudno zrozumieć, dlaczego pozwana miałaby być poinformowana tylko o jednym składniku zadłużenia, a o żadnym innym z tych składników już nie. Sąd dał natomiast świadkowi wiarę co do jej sytuacji finansowej w 2011 r., faktu ogłoszenia upadłości spółki (...) sp. z o.o. przed tym rokiem, a także dokonania przez

świadka częściowego remontu nieruchomości w K.. W tym zakresie Sąd nie dopatrył się bowiem w zeznaniach świadka chęci jedynie polepszenia sytuacji procesowej pozwanej.

Zeznania świadka D. K., męża pozwanej, Sąd uznał za niewiarygodne w przeważającej części. Zeznania świadka należało traktować z daleko idącą ostrożnością z uwagi na fakt, że świadek jest osobą najbliższą pozwanej. W ocenie Sądu przedstawiana przez świadka okoliczność, jakoby pozwana nie wiedziała o zadłużeniach E. S. (1) innych niż dług zabezpieczony hipoteką na nieruchomości w K. nie jest wiarygodna. Trudno bowiem uznać, że córka, dokonująca ze swoją matką czynności prawnej w zakresie przeniesienia własności nieruchomości pod tytułem darmym nie miała świadomości co do zadłużenia rodziców. Zeznania świadka okazały się natomiast wiarygodne w zakresie, w jakim świadek podał, że po otrzymaniu nieruchomości pozwana przeprowadziła na nieruchomości remonty. W tym zakresie zeznania świadka znajdują bowiem potwierdzenie w przeprowadzonym w sprawie dowodzie z opinii biegłego Sąd nie znalazł także powodu, aby odmówić świadkowi wiary w zakresie, w jakim wskazał, że na nieruchomości zamieszkuje obecnie J. S. (1), ojciec pozwanej.

Zeznaniom świadków J. S. (1) i E. S. (2) Sąd dał wiarę jedynie w części, w jakiej zostały potwierdzone przez wiarygodne dokumenty zgromadzone w aktach sprawy. Sąd miał jednak na uwadze rodzaj pokrewieństwa z pozwaną i związany z tym brak obiektywizmu i chęć nieszkodzenia pozwanej.

Zeznaniom pozwanej M. K. Sąd dał wiarę jedynie w ograniczonym zakresie. W ocenie Sądu niewiarygodne są twierdzenia pozwanej, że wiedziała jedynie o zadłużeniu rodziców wobec spółki (...). Mając na uwadze bliskie pokrewieństwo, nie sposób dać pozwanej wiary, że nie posiadała przynajmniej ogólnej wiedzy na temat innych długów swojej matki. Zeznania pozwanej okazały się jednak wiarygodne i przydatne w zakresie, w jakim pozwana podała informacje dotyczące aktualnego braku majątku należącego do E. S. (1), a także zamieszkiwania na nieruchomości jej ojca, J. S. (1).

Sąd zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 527 k.c. i n. można wyróżnić następujące przesłanki warunkujące możliwość skorzystania przez uprawnionego z ochrony pauliańskiej:

- istnienie godnego ochrony interesu wierzyciela w postaci wierzytelności;
- dokonanie przez dłużnika czynności prawnej z osobą trzecią;
- pokrzywdzenie wierzyciela wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika;
- uzyskanie wskutek tej czynności korzyści majątkowej przez osobę trzecią;
- działanie osoby trzeciej w złej wierze;
- dokonanie przez dłużnika czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela.

Jednocześnie należy podkreślić, że zgodnie z art. 528 k.c., jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. W takim wypadku nie ma zatem znaczenia, czy osoba trzecia działała w złej wierze, czy też nie.

Istnienie po stronie powoda wierzytelności, która przysługuje mu wobec dłużniczki E. S. (1) nie stanowiło przedmiotu sporu pomiędzy stronami. Istnienie takiej wierzytelności w sposób jednoznaczny wynika z treści wyroku Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 17 września 2014 r. Jednocześnie powód sam przyznał, że obecnie zadłużenie z tytułu umowy pożyczki jest niższe, niż to wynika ze wspomnianego wyroku i wynosi 20.506,29 zł. Tym niemniej w sprawie nie ujawniły się jakiegokolwiek przesłanki przemawiające za przyjęciem, że obecnie powód nie jest wierzycielem E. S. (1).

Sporu nie budził również fakt dokonania przez E. S. (1) i pozwaną czynności w postaci przeniesienia własności nieruchomości położonej w (...), gm. B., dla której Sąd Rejonowy w Szczecinku V Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą nr (...). Spór dotyczył jednak charakteru tej czynności prawnej. W ocenie pozwanej, skoro nabyła ona nieruchomość obciążoną długiem hipotecznym, który następnie spłacała, to w istocie nie nabyła tej nieruchomości pod tytułem darmym. Taka argumentacja w ocenie Sądu Okręgowego jest jednak całkowicie nietrafna. Ze spornej umowy, stanowiącej podstawę przeniesienia własności nieruchomości, a zawartej w formie aktu notarialnego, jednoznacznie wynika, że jest ona umową darowizny. E. S. (1) w § 2 tej umowy oświadczyła, że daruje córce M. K. do jej majątku osobistego nieruchomość położoną w K., a pozwana tę nieruchomość przyjęła. Z umowy wynika, że pozwana była świadoma istnienia hipoteki zabezpieczającej wierzytelność spółki (...), ale z żadnego punktu umowy nie wynika, że pozwana zobowiązała się wobec swojej matki do spłaty długu wobec tego wierzyciela i że zobowiązanie takie stanowiło ekwiwalent wobec przeniesienia własności nieruchomości. Zgodnie z art. 158 k.c., umowa zobowiązująca do przeniesienia własności nieruchomości powinna być zawarta w formie aktu notarialnego. To samo dotyczy umowy przenoszącej własność, która zostaje zawarta w celu wykonania istniejącego uprzednio zobowiązania do przeniesienia własności nieruchomości; zobowiązanie powinno być w akcie wymienione. Jakikolwiek nieformalne porozumienia dotyczące spłaty długu nie mają zatem znaczenia dla treści i charakteru czynności prawnej, w drodze której doszło do przeniesienia własności nieruchomości, która, jako darowizna, pozostała czynnością bezpłatną w rozumieniu art. 528 k.c. W tej sytuacji powód był zwolniony z wykazywania, że pozwana wiedziała o działaniu przez E. S. (1) ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Na marginesie jednak stwierdzić należy, że pozwana nie obaliła domniemania wynikającego z art. 527 § 3 k.c. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli wskutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Sąd nie dał natomiast wiary pozwanej, że jako córka E. S. (1) nie wiedziała ona o innych długach matki niż zadłużenie zabezpieczone hipoteką na przejmowanej nieruchomości.

Odnośnie konieczności wykazania przez powoda przesłanki pokrzywdzenia wierzyciela, art. 527 § 2 k.c. wyjaśnia, iż „czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli wskutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności”.

Niewypłacalność dłużnika, zgodnie z wyżej przytoczonym przepisem, oznacza taki stan majątku dłużnika, w którym egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami kodeksu postępowania cywilnego nie może przynieść zaspokojenia wierzytelności pieniężnej przysługującej przeciwko temu dłużnikowi (por. M. Pyziak-Szafnicka (w:) System prawa prywatnego, t. 6, s. 1249; wyrok SA w Warszawie z dnia 19 listopada 1997 r., I ACa 737/97, Apel. W-wa 1998, nr 4, poz. 36; wyrok SN z dnia 24 stycznia 2000 r., III CKN 554/98, LEX nr 52736). Pokrzywdzenie wierzycieli powstaje na skutek takiego stanu faktycznego majątku dłużnika, który powoduje niemożność, utrudnienie lub odwleczenie zaspokojenia wierzyciela (por. wyrok SN z dnia 28 listopada 2001 r., IV CKN 525/00, LEX nr 53110; wyrok SN z dnia 29 czerwca 2004 r., II CK 367/03, LEX nr 174173; wyrok SA w Łodzi z dnia 18 lutego 2013 r., I ACa 1438/12, LEX nr 1305972).

O niewypłacalności E. S. (1) w chwili dokonywania czynności świadczy fakt, że, jak sama przyznała, w 2011 r. posiadała ona zadłużenie w wysokości około 1,5 miliona złotych. Obecnie natomiast, jak zeznała pozwana, jej matka nie posiada jakiegokolwiek majątku, a w dalszym ciągu pozostały do spłaty zadłużenia, choćby wobec powoda oraz spółki (...). Oznacza to, że majątek E. S. (1) nie wystarczał na zaspokojenie obciążających ją długów - bądź to pierwotnie, bądź dopiero w wyniku wyzbycia się części tego majątku, jak miało to miejsce w przypadku spornej nieruchomości. Logiczną konsekwencją takiego wyводу jest stwierdzenie, że pozwana, zbywając nieruchomość, co najmniej uczyniła siebie niewypłacalną, co wystarcza do przyjęcia, że działała z pokrzywdzeniem wierzycieli oraz ze świadomością takiego pokrzywdzenia.

O zwolnieniu powoda z obowiązku wykazania przesłanki świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzyciela zdecydowała treść art. 529 k.c. - „Jeżeli w chwili darowizny dłużnik był niewypłacalny, domniemywa się, iż działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. To samo dotyczy wypadku, gdy dłużnik stał się niewypłacalny wskutek

dokonania darowizny”. Warunkiem skorzystania przez wierzyciela z powyższego domniemania jest wykazanie, iż skarżona czynność prawna miała charakter darowizny, a jej skutkiem było powstanie lub pogłębienie stanu niewypłacalności. Taka sytuacja w niniejszej sprawie niewątpliwie nastąpiła, a pozwana w żaden sposób nie obaliła powyższego domniemania, to znaczy nie wykazała, aby jej matka dokonywała darowizny bez świadomości pokrzywdzenia wierzycieli.

Nie ma jednocześnie znaczenia fakt, że nieruchomości zbyta na rzecz pozwanej była obciążona hipoteką w wysokości 250.000 zł. Argumentacja pozwanej zmierzała do wykazania, że skoro nieruchomości posiadała w istocie pełne obciążenie hipoteczne, to jej zbycie nie krzywdziło wierzycieli, którzy i tak nie mieliby możliwości zaspokojenia się z tej nieruchomości. Takie rozumowanie nie może być jednak uznane za słuszne. Jak trafnie bowiem podnosi pozwany, skorzystanie z zabezpieczenia hipotecznego jest bowiem jedynie prawem wierzyciela, a nie jego obowiązkiem. Nie można zatem było wykluczyć, że wierzyciel zdecyduje się na prowadzenie egzekucji z innych składników majątku dłużnika bądź w ogóle, czasowo lub trwale od tej egzekucji odstąpi. Wreszcie w niniejszej sprawie okazało się, że obecnie zadłużenie z tytułu długu zabezpieczonego hipoteką wynosi jedynie 10.000 zł, co nie pozbawia powoda możliwości zaspokojenia się z nieruchomości. Pozwana, przyjmując darowiznę, założyła, że jeśli będzie partycypować w spłacie zadłużenia, które obciążało tę nieruchomości, to ochroni w części majątek swojej matki przed egzekucją. W istocie jednak taki skutek można było osiągnąć jedynie zaspokajając wszystkich wierzycieli E. S. (1), a nie tylko jednego z nich.

Z punktu widzenia możliwości skorzystania przez wierzyciela z ochrony pauliańskiej istotne jest, aby zaskarżona czynność prawna przyniosła osobie trzeciej korzyść majątkową. Do przyjęcia, iż osoba trzecia uzyskała korzyść wystarczy wykazanie, że na podstawie czynności prawnej dłużnika nabyła ona rzecz albo prawo albo została zwolniona z obowiązku, co spowodowało niekorzystną zmianę w majątku dłużnika prowadzącą do pokrzywdzenia wierzycieli (por. wyrok SN z dnia 7 grudnia 1999 r., I CKN 287/98, LEX nr 147235). W niniejszej sprawie bez wątpienia umowa darowizny przyniosła pozwanej korzyść majątkową w wyżej wskazanym rozumieniu, bowiem nabyła ona prawo własności nieruchomości, co spowodowało niekorzystną zmianę w majątku dłużnika prowadzącą do pokrzywdzenia powoda.

Mając na uwadze powyższe w ocenie Sądu spełnione zostały wszystkie przesłanki z art. 527 k.c., w związku z czym sąd uwzględnił powództwo w całości.

O kosztach procesu sąd orzekł zgodnie z art. 98 § 1 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. Pozwana jako strona przegrywająca spór była obowiązana zwrócić powodowi, wobec zgłoszonego przez niego żądania, poniesione przez niego koszty. Na koszty te złożyła się opłata od pozwu w kwocie 5.989 zł, opłata od zażalenia na postanowienie oddalające wniosek o zabezpieczenie w kwocie 30 zł, opłata skarbową od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł, wynagrodzenie radcy prawnego w kwocie 3600 zł, a także 1800 zł za postępowanie odwoławcze ustalone na podstawie § 6 pkt 6 i §12 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych i oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

SSO Maria Prusinowska